

Navaden dan, pa vendar dan za napredek

Kdaj ste bili nazadnje postavljeni pred izziv, da naredite nekaj novega, neznanega, nepričakovanega? Saj se verjetno še spomnite, ko so vam dodelili zahtevno nalogo, ki se vam je na prvi pogled zdela nemogoča. Kaj ste naredili? Mogoče ste, kratko malo, rekli: »Ne da se!«. Morda pa ste se v ključnem trenutku odločili stopiti na pot do uresničitve, na pot od pretirano drzne, skoraj nore, zamisli, do uresničitve te nenavadne zamisli.

V sončnem jesenskem dopoldnevu pred tremi leti sedim s strokovnjaki za napredno zdravljenje raka s protoni in težkimi ioni. Ustvarjalno razmišljam o projektih in prihodnjih izzivih. Eden takratnih kolegov, današnjih sodelavcev, mi reče: »Aktivni smo na vseh celinah, smo razvojni partnerji najnaprednejšim raziskovalnim centrom na svetu, zakaj ne zgradimo center za zdravljenje raka s protonsko terapijo tudi v Sloveniji?« Za trenutek obmolkne in nadaljuje: »Kaj meniš? Bi ti sprejel ta izziv?«

Sledi nekaj sekund tišine. Moj prvi odziv prese- neti še najbolj mene: »Oprostite kolegi, ampak to je v Sloveniji nemogoče!« V zraku obvisi občutno nelagodje, prepredeno z neizgovorjenimi vprašanji, neizrečenimi nadaljnjimi razmisleki in če človek gleda iz perspektive, da se ne da ... ima prav. Res se ne da.

Po neprespani noči, ki sledi, razmišljam, da nemo- gočih stvari v življenju ni, da pa so poti in načini, da se jih doseže, različne, zato kolegom sporočim: »Seveda je mogoče. Ni nujno enostavno, ni nujno hitro, gotovo ni trivialno - je pa mogoče.«

Tako je zaživela pobuda Slovenski center za protonsko terapijo za zdravljenje raka (SIPTC). Projekt že od začetka vključuje izhodiščno »noro idejo«, v nadaljevanju pa še vse elemente razvoja, raziskova- nja, povezovanja in uvajanja novosti v raznovrstne družbene skupine in podsisteme. Ker je SIPTC močno povezan z javnim zdravstvom, ki deluje po svojih zakonitostih obsežnega javnega sistema, je izziv za uresničitve pobude še toliko večji.

Protonska terapija (PT) za zdravljenje raka v svetu ni več novost. Poznajo in uspešno jo uporabljajo v vsem razvitem svetu za zahtevno in celovito obrav- navo onkoloških bolnikov, za napredno obsevalno zdravljenje tistih vrst raka, ki jim »tradicionalni« radio- loški pristopi niso kos. Tehnologija PT je znana, vendar je za njen napredek še dosti prostora. PT centri po svetu obstajajo, tudi v bližini Slovenije že deluje nekaj takšnih terapevtskih središč, denimo MedAustron v avstrijskem Wiener Neustadtu, ki je nam najbližji ter pri razvoju in uresničitvi katerega je pomemben del prispeval tudi Cosylab.

Kritični del vsakega projekta je financiranje, najprej izgradnje centra z naprednimi načini financiranja,

ki jih v EU imenujejo tudi »inovativni«, in potem tudi vzdržnega delovanja centra. Pri tem ne smemo pozabiti na razvoj kadrov in stroke, ki jih je za delovanje takega centra treba usposobiti hkrati z razvojem projekta.

Kaj pa trajnostni vidiki projekta in vodenje ter voditeljstvo? Premisliti je treba tudi način izvedbe. Bo delovanje javno, zasebno, javno-zasebno, ali bo v okviru javnega zdravstvenega sistema ali kako drugače? Vedno pa je treba upoštevati načelo delo- vanja z dobičkom, vsekakor pa po »non-for-profit« modelu, kjer se presežek prihodkov glede na odhodke uporablja v obsegu javnega zdravstva.

Pozabiti ne smemo na udeležbo domačih kompe- tenc gospodarstva in znanosti ter na množenje učinkov v družbi. To je mogoče udejanjiti tako, da slovensko gospodarstvo prispeva k razvoju in izgradnji, ali pa, manj ambiciozno, zgolj kupi končan center, pri čemer pa zagotovo ne izrabimo vseh poten- cialov za naše gospodarstvo in znanost.

Na koncu, pa vendar najpomembneje, je misliti na dobrobit onkoloških bolnikov, tako domačih kot iz regije, pri čemer sodobni in inovativni pristop k organiziranosti javnega zdravstva omogoča hkratno najboljšo terapijo za domačega bolnika doma kot tudi optimalno obravnavo in zdravljenje pacientov iz tujine. Lahko si predstavljamo, kakšen potencial bi to bil za razvoj stroke, financiranje zdravstva, znanosti ter za prepoznavnost Slovenije kot referenčne države v regiji in v EU.

Vse to je za Slovenijo nedvomno novost in predstavlja izzive, na katere je bilo treba najti primerne odgovore in jih na ustrezen način sporočiti deležnikom doma in v tujini. Potrebna je še komunikacija z vrsto deležnikov, saj je SIPTC uvajanje vrste novosti v različne družbene podsisteme, kjer je treba najprej doseči dvosmerno komunikacijo, razumevanje in sprejemanje ter na koncu potrditev.

Pogosto je slišati predlog enostavnega odgovora v slogu: »Če je že izvedeno v tujini, torej to v svetu že poznajo in ni nič presenetljivo novega, kratko malo vzemimo tam in prestavimo v domače okolje«. Gotovo je učenje od najboljših v tujini nujnost, a je enostavno kopiranje odličnih rešitev in prenos v domače okolje po »copy-paste« načinu nemogoče.

Kaj torej projektu SIPTC še manjka do inovacije? Realizacija. Prepričan sem, da smo končno na dobri poti, da v Sloveniji zgradimo protonski center za zdravljenje raka z regionalno razsežnostjo, ki bo temeljil na zagotavljanju dobrobiti bolnikov, na družbeno odgovornem razvoju medicine, znanosti in gospodarstva ter na dolgoročnem razvoju družbe. [eg](#)

Foto: osebni arhiv

Gotovo je učenje od najboljših v tujini nujnost, a je enostavno kopiranje odličnih rešitev in prenos v domače okolje po »copy-paste« načinu nemogoče.

Janko Burgar, Cosylab